

Komunikacijska slojevitost likovnoga jezika

Složeni se međudodnosi uspostavljaju između umjetničkoga djela, likovne kritike i izložbene prezentacije te se na presjecištima njihovih funkcija, svojevrsnim konvergencijama značenja, stalno iznova izgrađuju doživljaji i razumijevanja, svaki put kada dolazi do kontakta s publikom. U toj komunikaciji valja ovladati jezikom; inače, mogli bi izložci ostati nijemi, premda bi točnije bilo reći kako ih nismo uspjeli čuti.

Prvi član trijade o kojoj je riječ jest samo umjetničko djelo – po svojoj prirodi uvijek pomalo tajanstveno. Drugi član, diskurs koji nazivamo umjetnička kritika, nerijetko obuhvaća razne discipline kojima razotkrivamo simboliku, metafore, asocijacije, analogije i što li sve ne!? U svojstvu temeljnoga izravnog komunikacijskog kanala – sve više dopunjavanog i/li nadomještanog različitim tehnološkim surogatima – pojavljuje se izložba kao treći član. Ona je pozornica na kojoj posjetitelji, poželjno je promatrači (subjekti), stupaju u interakciju, psihološku, dramatsku, spoznajnu... s izlošcima (objektima) u specifično izdvojenom prostoru-vremenu.

Odabrani radovi riječkih umjetnika našli su se po prvi put zajedno. Ima li to zajedništvo ičega zajedničkog, osim biografskih činjenica da njihovi autori djeluju u jednome hrvatskom gradu, odnosno regiji? Naime, ukoliko nije strogo povezana tematski ili na koji drugi modelirajući način, i ova je kao i svaka druga skupna izložba, sastavljena je od raznorodnih elemenata. Tek pogled s distance, pogled drugoga, može ponekad uočiti neke poveznice koje gledane izbliza izmiču ma koliko ih pažljivo tražili. Hoće li to uspjeti posjetiteljima (ponekom, barem) ove izložbe, prepušteno je budućem razvoju događaja. Ono što kao izbornik mogu učiniti samo je pokušaj približavanja aktualnih poetika. U pozivu potencijalnim sudionicima izložbe nisam želio

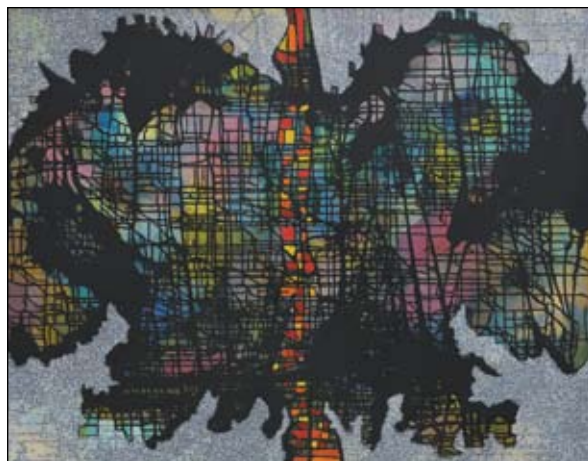
Jasna Bogdanović, Prostor privida III, 2009., kombinirana tehnika na platnu, dim. 90 x 170 cm,

Antonija Čačić, Horizont događaja, 2012., akrilik na platnu, dim. 160x260 cm

Petar Đakulović, Korupcija, 2012, ulje/platno, dim. 153x210 cm

Dražen Filipović Pegla, Crna leptirica, 2012., akril, dim. 110 x 135 cm

nametati nikakvu temu koja bi na bilo koji način ograničavala njihov izraz (dakako, moguće je postaviti temu kojom se ističe određeni aspekt koji je posvuda prisutan u većoj ili manjoj mjeri tako da opet, načelno barem, svi mogu participirati¹). Umjesto toga, naglasak sam postavio na odnos između likovne realizacije i onoga na što se ona odnosi, što joj prethodi.

Naime, što se prikazuje u likovnoj umjetnosti – pitanje je koje se tiče odnosa prema predlošku. Stoljećima su tekstovi – mitološki, religijski, poetski – bili osnova, to jest polazište za likovne realizacije. Zatim je nastupilo veliko oslobađanje likovnih umjetnosti od takve ovisnosti i posljedično pronalaženje predložaka u neposrednom okruženju; ponajprije riječ je o portretima, ali i pejzažima, vedutama, mrtvim prirodama. Dvadeseto je stoljeće donijelo daljnje osamostaljenje, pa i od bilo kakva predloška; autonomija likovnih elemenata u apstraktnim je kompozicijama bila potpuna.

U našoj suvremenosti, suvišno je i ponavljati, vlada simultano ne samo najrazličitije tematsko, motivsko i sadržajno supostojanje, nego i izrazita intermedijalnost (međudnos medija i umjetničkih disciplina). U toj neograničenosti (ili bez-graničnosti) uočljiva je znatna autoreferencijalnost umjetničke produkcije. Drugim riječima, mnoga djela referiraju se na ranija djela, posežu za predlošcima u muzeje, u povijest umjetnosti. Nije tu samo riječ o utjecaju, nego o višeznačnim relacijama prema, iz bilo kog razloga, poticajnom predlošku (primjerice, i Zlatnim lavom nagrađeni rad Christiana Marclaya na 54. venecijanskom bijenalu zapravo je kolaž sastavljen od isječka iz brojnih filmova).

¹ Dovoljno je prisjetiti se središnjih tema Venecijanskoga bijenala; tako je 2009. tema bila „Stvaranje svjetova“, 2011. „Illuminacije“, a ove godine je to „Enciklopedijska palača“. Upravo zato nimalo ne treba iznenaditi zaključak kada, primjerice u Hrvatskoj, Ocjenjivački sud koji je birao predstavnika za venecijansku smotru konstatira: „Svi zaprimljeni prijedlozi kandidata (bilo ih je devet, op. aut.) predstavili su umjetničke programe koji su korespondirali sa središnjom temom Bijenala *Il Palazzo Enciclopedico* umjetničkoga direktora Massmilijana Gionija, te ponudili uvjerljivo argumentiran koncept i osmišljenu prezentaciju izložbenog materijala“. <http://www.e-novine.com/kultura/kultura-vesti/77122-Kata-Mijatovi-predstavlja-Hrvatsku-Veneciji.html> (10. ožujka 2013.)

Hari Ivančić, Sive zemlje, 2009, ulje na platnu, dim. 63x165 cm

Želimir Hladnik,
Kopa I, 2010., drvo,
metal, v. 38,5

Ana Hrčan i Sunčana Simichen, Sjajni trenuci, 2013.,
srebrna folija, dim. 150x200x100 cm

Sanja Ipšić Randić, Vegetacija, 2012, ulje na platnu,
dim. 100x150 cm

Može li relevantni suvremeni umjetnik uopće izbjeći takvu sjenu povijesti ili je naš mentalni i psihološki krajolik u takvoj mjeri zasićen prošlim stvaralaštvom da ono postaje dominantno u smislu polazišta za novu kreaciju?

Izložba bi trebala osvijestiti što umjetnici odabiru kao predložak i kako se prema njemu odnose. Predložak treba shvatiti, dakako, u najširem smislu – uvijek postoji nekakva ishodišna točka (na taj način shvaćena, čak i apstrakcija ima predložak).

Mišljenja sam da kvalitetna ostvarenja s ovakvim pogledom, koji uključuje i autorsku autorefleksiju, mogu dostići novu dimenziju intrigantnosti za publiku (kako stručnu, tako i najširu), a da pritom ne gube ništa na svojoj jedinstvenosti (osim mistifikacijske koprene koju ionako ne bi trebali imati).

Izravan odnos prema zavičajnoj baštini srećemo u radovima Ljuba de Karine i Branka Lenića. Ljubo de Karina za predložak uzima glagoljička slova staroslavenskoga pisma koje se je u upotrebi najdulje zadržalo u Hrvatskoj te se smatra bitnim dijelom hrvatskoga identiteta. Opore tektonske odlike toga pisma ovom prilikom donosi u negativu (Glagoljsko slovo „A“), kao proboj u meko obrađenom kamenu, pridajući mu time auru duhovnosti. Prostori duhovnosti polazište su i Beramskih zapisa, rada Branka Lenića, u kojima srednjovjekovne freske majstora Vincenta iz Kastva uzima kao motive koje „kolažira, doslikava i kompjutorski dorađuje (...) kao dio multimedijalnoga umjetničkog projekta“.²

Izraziti zavičajni karakter posjeduju i krajolici Harija Ivančića „koji isključivo slika svoj doživljaj zavičajnoga tla, istarske zemlje (...) pa njegova nastojanja idu smjerom energičnog podvrgavanja viđenoga snazi osobne interpretacije i homogenosti svjetlosne emanacije krajolika u kadru“.³ Pejzaži Sanje Ipšić-Randić nisu u tolikoj mjeri lokalnoga obilježja; to su „ostvarenja na granici

² Višnja Slavica Gabout, iz teksta predgovora samostalnoj izložbi B. Lenića „Beramski slikopisi“ <http://www.muzej-rovinj.com/HRV/izlozbe/izlozba.asp?dogadajID=903> (17. ožu. 2013.)

³ Tonko Maroević, *Zemljina kora, zemljina koža*, predgovor kataloga izložbe *Hari Ivančić*, Galerija Kula, Split, 2010.

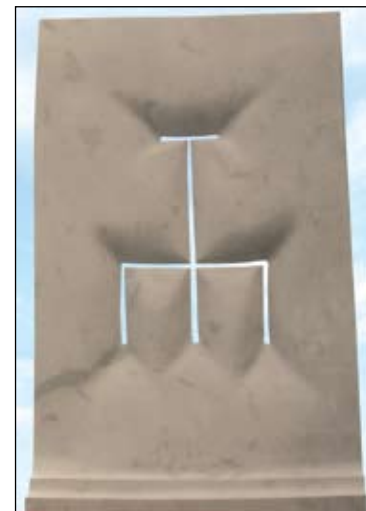

Mirna Kutleša, *Il Sogno*, 2010. ulje na platnu, dim. 160x360 cm

Saša Jantolek, 2012.
Mateo ide na kupanje,
dim. 100x80 cm

Zvonimir Kamenar,
Rondo, 2008.,
rosfrei, dim.
60x60x60 cm

Ljubo de Karina, Glagoljsko slovo „A“, 2012,
brački kamen, dim.
62x38x21 cm

prepoznatljivosti motiva i apstrakcije, (ona) su sukus stvarnog i izmaštanog prostora⁴ Tematiziranju prostora, ali imanentno slikarskoga, posvetilo se još nekoliko umjetnika. Kiparica Jasna Bogdanović „prevela“ je svoju plastiku konstruktivističkih svojstava na slikarsku površinu i obogatila je osobitim kompozicijskim kadrovima, raznolikim teksturama i udjelom kolorita. Ogojela konstruktivnost u temelju je rada Rondo Zvonimira Kamenara, ali umjesto bilo kakve težine ozračje zaigranosti i latentna kinetičnost pružaju joj elegantnoj prostornoj izvedbi šarm lakoće i privlačnost začudnosti.

Tanja Pečanić slijedi propitivanja minimalizma i objektne umjetnosti, sažima izraz na elementarne forme i odnose uz naglašenu primjenu materičnosti i repetitivnosti.

Dražen Filipović Pegla objedinjuje strukturu i dekorativni moment u zaigranom i maštovitom preplitanju partikula kojima gradi kompoziciju naglašenoga grafizma. Mirjana Marušić Gorska iskazuje ponajprije energiju, sam životni vitalizam; njeno je sredstvo silovita, upravo žestoka gesta te snažni, ali komplementarni kolorizam.

Melita Sorola Staničić nastoji „oblikovati vremenom“ što pojašnjava sljedećim riječima: „Važan je sam proces izvođenja, koji osim discipline obuhvaća poseban pokušaj usredotočenosti-pomnosti na sadašnji trenutak“ čime uspostavlja „ravnotežu racionalnog i osjetilnog pristupa“⁵.

Izrazita sceničnost dramatski razmještenih elemenata primarna je odlika koju zapažamo na kompozicijama Dalibora Laginje, obogaćena imanentno slikarskim kvalitetama u svijetlo-tamnim rasporedima masa i u plemenito odnjegovanim površinama.

Za Mirnu Kutlešu nema dvojbe: „Povijest umjetnosti i znanosti, literatura, te osobito film česta su polazna točka mojih radova. Pritom ono preuzeto

4 Stanko Špoljarić, *Suzvučja krajolika*, predgovor kataloga izložbe *Sanja Ipsić-Randić*, Izložbeni prostor Porezne uprave, Zagreb, 2010.

5 Citat je preuzet iz teksta Melite Sorole Staničić naslovljenoga *Modeliranje vremenom*, kojim je popratila prijedlog svoga rada za izložbu.

Dalibor Laginja
Pejzaž 1
(iz ciklusa *Razgovori s Bogom*), 2012.,
kombinirana tehnika na drvu, dim.
100x150 cm

Branko Lenić, *Beramski zapisi*, 2009., računalna grafika, inkjetprint na svili, dim. 480 x 215 cm (pet traka x 43 cm)

Mirjana Marušić Gorska,
Nukleus, 2012, akril na platnu, dim. 90 x 100,5 (dolje)

Zdravko Milić, *A drom*, 2010., akvarel na papiru, dim. 70 X 100 cm,

funkcionira kao referentni okvir za osobno promišljanje⁶. Zato i njen San valja tako shvatiti; kao subjektivnu slikarsku reinterpretaciju doživljaja određenoga filma.

I Emanuela Santini za svoju umjetničku knjigu (čiji je sastavni dio i zvučna instalacija), pod nazivom Iskušenje prošlosti, kaže: „rad je interpretacija sjećanja na mjesta, ljude i događaje (...) u kojem sam odlučila napraviti novo djelo od sadržaja stare knjige“ pa su „riječi i rečenice iz originalnog teksta preslagane po nekom mom unutarnjem redosljedu“ čime sam „dala kontekstu sasvim novi smisao i značenje“⁷.

Bilježnje dojmova iz neposredna okruženja polazište je radu Mirne Sišul u kojemu povezuje raznorodne elemente – crtež, ilustraciju, tekstualne zapise – u svijet djetinje razigranosti koju naznačuje i naslovom Šareni baloni. Tobožnja infantilnost, oporijega predznaka, u temeljima je izraza i Saše Jantoleka čiji rad Mateo ide na kupanje svakako posjeduje jasne reminiscencije na poetiku art-bruta, dok su ironija i društveni komentar u podtekstu intrigantne Korupcije Petra Đakulovića, a sama izvedba na tragu pop-arta na što podsjećaju i Sjajni trenuci Ane Hrćan i Sunčane Simichen, evocirajući ambijent ispunjen Srebrnim oblacima A. Warhola.

Zdravka Milića potiče briga za stanje čovjeka u povijesnom trenutku, preciznije, urbana ekologija i problematika suvremene tehno-civilizacije. Bunim se likovnim jezikom na događanja koja se danas množe svuda oko nas, a odnose se na stvaranje ekološkog disbalansa koji nerijetko dovodi i do ekološke katastrofe u čovjekovu prirodnu i urbanu okolišu⁸.

Horizont događaja Antonije Čačić „refleksija je – kako tumači autorica – stare i vječne teme: samopromatranja“ (...) čime „obrađuje uvijek aktualno pitanje apsurdnosti čovjekova činjenja, u ovom slučaju apsurdnosti slikanja, ali u

6 Citat je preuzet iz teksta Mirne Kutleša kojim je opisala prijedlog svoga rada za izložbu.

7 Citat je preuzet iz teksta Emanuele Santini kojim je opisala prijedlog svoga rada za izložbu.

8 Višnja Slavica Gabout: *Tehnološka arheologija i svemirski inženjering*, intervju sa Zdravkom Milićem, Art magazin Kontura, br. 114/115, 2011.

Nikola Nenadić, Iskonski grijeh, 2012., kovani i završeni čelik, dim. 74 x 40 x 86 cm

Goran Nemarnik
Gus, Bez naziva,
2010, aluminij,
dim. Ø 50 cm

Bruno Paladin, Osoppo
4, 2011., lotani limeni
elementi, 120x60 cm

Tanja Pećanić, Iz
tame (iz ciklusa
Fluks), 2012.,
kombinirana teh-
nika, 40 x 40 cm

kontrastu s veseljem, skoro i nužnošću, kojom se pristupa tom činu⁹. Nemalu dozu pogubne kritičnosti ljudske naravi, uvijenu u grotesknu scenu likova koji kao da su proizašli iz Ezopovih basni, iskazuje u svome djelu Iskonski grijeh Nikola Nenadić. Angažirani društveno-egzistencijalni komentar, pomalo „hard-rockovskog“ ugođaja, ali i ironičnog predznaka, otkrivamo u djelu Sanje Švrljuge Test the best (iz ciklusa Sirovo). Ironija obilježava i rad Bruna Paladina, jer formalnu asocijaciju na klasičnu uzvišenost koju vidimo u okviru s naglašenim zabatom povezuje sa sadržajnom, doduše fragmentarno uređenom, kaotičnošću unutar okvira.

Simbolikom je bremenita gruba i plemenita, primitivistička ali suptilna, skulptura Želimira Hladnika u kojoj autor objedinjuje razne materijale – drvo i metal – u čijem srazu odjekuje ekspresija stvaranja. Kao suprotnost takvoj iskonskoj i arhajskoj snazi, Goran Nemarnik upotrebljava waste-art – čedo naše suvremenosti; poigrava se konvencijama uobičajenih motiva, dok istodobno primjenom materijalnoga otpada upozorava na onaj nevidljivi koji nas okružuje i prožima.

Likovni jezik (a zapravo bi se moglo govoriti o mnoštvu dijalekata), koliko god da je stariji, eliptičniji i, naizgled, općerazumljiv u odnosu na verbalni, posjeduje osobitu ikoničnost koja se u većoj ili manjoj mjeri razlikuje od podneblja do podneblja, specifičnu sintaksu kojom valja ovladati. Međutim, to nije apsolutna dilema: razumijemo li ili ne, nego slojevitost u kojoj postoje nebrojeni stupnjevi ovladavanja. Izložba riječkih umjetnika u Szczecinu postaviti će, kao glas iz daleka, izazove priželjkivanoj komunikaciji s poljskom publikom, ali, nadajmo se, i potaknuti znatizelju za pobližim upoznavanjem umjetničke produkcije jedne njoj manje poznate sredine.

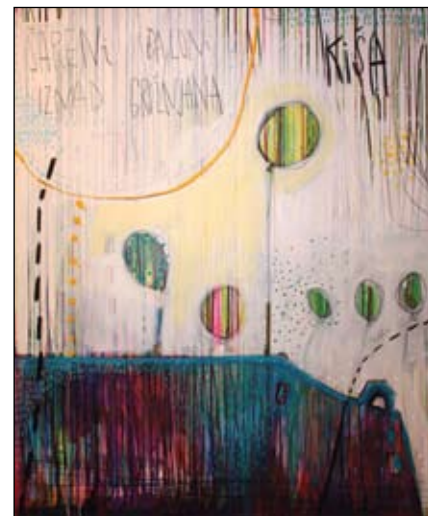
Nikola Albanež

9 Citat je preuzet iz teksta Antonije Čačić kojim je popratila prijavu svoga rada za izložbu.

Emanuela Santini, Iskušenje prošlosti ('the temptation of the past'), 2010. Instalacija: umjetnička knjiga i zvučna instalacija, 56 stranica (tkanina i 54 mixmedia crteža), dimenzije knjige: dim. 260 x 85 x 200 mm

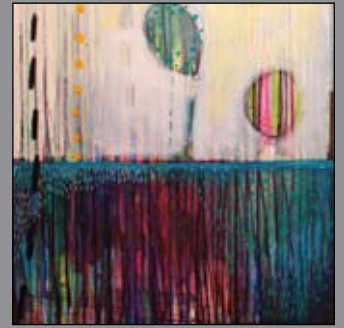
Mirna Sišul, 2012., Šareni baloni, kombinirana tehnika, dim. 100 x 80 cm

Melita Sorola Staničić, Zlatno vrijeme, 2012., akril i olovka na papiru, dim. 180x150 cm

Sanja Švrljuga, Test the best (iz ciklusa Sirovo), 2012., komb. teh. na željezu, dim. 150 x 100 cm

Izdavač:
 Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka,
 Hrvatski muzej turizma
 Za izdavača:
 Damir Šegota i Katarina Mažuran Jurešić
 Organizator:
 Hrvatsko društvo likovnih umjetnika Rijeka,
 Hrvatski muzej turizma
 Oblikovanje kataloga: Branko Lenić
 Tisak kataloga: Zambelli
 Naklada: 100 kom

Izložba je realizirana sredstvima:
 Ministarstva kulture Republike Hrvatske
 Županije primorsko-goranske
 Hrvatski muzej turizma

